

**Oponentský posudok na habilitačnú prácu
RNDr. Rudolfa Šoltésa, CSc.**

Na základe rozhodnutia Vedeckej rady Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene zo dňa 13. 2. 2014 predkladám oponentský posudok na habilitačnú prácu RNDr. Rudolfa Šoltésa, CSc. „Vybraná skupina glaciálnych relikto v bryoflóre Slovenska“.

Glaciálne relikty bryoflóry patria medzi senzitivne machorasty, ohrozené najmä zmenami stanovištných podmienok ako aj klimatickými zmenami, čím sa zaraďujú medzi taxóny, ohrozené a ustupujúce v mnohých oblastiach Európy. Melioračné praktiky, rozoranie, sukcesia cievnatých rastlín, nadmerná pastva a následná zmena chemického zloženia vody vedú k tomu, že dnes je výskyt týchto druhov obmedzený na niekoľko málo lokalít a početnosť populácií je minimálna. Ako dlho a či vôbec glaciálne relikty machorastov na Slovensku prežijú, je otázne a práve objasnenie viacerých princípov ich ústupu, trendov prežitia a ekologických nárokov prináša aj predkladaná habilitačná práca uznávaného bryológa RNDr. R. Šoltésa, CSc.

Predložená habilitačná práca má pozoruhodný rozsah 271 strán a tri prílohy, ktorých súčasťou sú aj tabuľky fytoocenologických zápisov. Súčasťou práce je 60 tabuliek a 38 obrázkov, práca má členenie adekvátne kvalifikačným prácam a svojim obsahom je jej predloženie v rámci študijného odboru „Všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií“ oprávnené.

Habilitačná práca sumarizuje výsledky výskumu zameraného na chorológiu glaciálnych relikto machorastov, fytoocenológiu a stanovištné podmienky. V úvode autor zdôvodňuje svoj výber druhov, ktoré podľa rôznych autorov patria medzi glaciálne relikty. V dosiahnutých výsledkoch sa venuje fyto geografickej príslušnosti druhov, subfosíliám neskoro pleistocénnych a holocénnych machorastov v sedimentoch vybraných rašelinísk Slovenska, rozšíreniu, ekológii, ohrozenosti a fytoocenologickej variabilite konkrétnych druhov. Výsledky chemických a fyzikálnych rozborov 73 vzoriek podzemnej vody analyzuje multivariantnými metódami – korelačnou analýzou a metódou hlavných komponentov.

Za hodnotné a využiteľné výsledky pokladám predovšetkým dôkladné stanovištné charakteristiky skúmaných machorastov, analýzu ich ohrozenia a ochrany s použitím testu revidovaných kritérií IUCN, spolu s návrhom na zaradenie do kategórie Červeného zoznamu machorastov, ktorý na Slovensku momentálne aktualizujeme. Rovnako prínosná je identifikácia príčin a faktorov ohrozenia jednotlivých druhov, spolu s praktickými, v niektorých prípadoch aj realizovanými výstupmi pre ochranu prírody.

Poznámky

Niektoré časti práce majú nízku kvalitu tlače – str. 135-138, 146, podobne fotografie v obr. 6, str. 25

obr. 9, str. 31 – mapka rozšírenia druhov *Aulacomnium turgidum*, *Andreaea obovata* a *A. blyttii* je nevýpovedná a nejasná

str. 47 – *Catoscopium nigratum* - v texte aj v zozname literatúry mi chýba citácia autorovej práce, ktorá sa venovala tomuto druhu: Dítě et al. (2011).

DÍTĚ, D., ŠOLTĚS, R., HÁJKOVÁ, P. & HÁJEK, M., 2011: Reliktný Druh *Catoscopium nigratum* (BRYOPHYTES) na slatinných rašelinskách Západných Karpát (Slovensko). *Bryonora* 48: 14-20.

obr. 18, str. 99 – Rozšírenie *Hygrohypnum polare* v Tatrách – na mapke sú zakreslené iba lokality na slovenskej strane Vysokých Tatier (v texte sú uvedené aj poľské lokality), čo chýba v názve obrázku.

str. 89 – *Helodium blandowii* – v texte aj v zozname literatúry mi chýbajú citácie autorových prác, ktoré sa venovali tomuto druhu: Šoltés (2000); Blanár, Šoltés (2000); Šoltés et al. (2004).

Blanár D. & Šoltés R. (2000): The glacial relic moss species *Helodium blandowii* in the Veporské vrchy Hills (Slovakia). – *Thaiszia J. Bot.*, Košice, 10: 47–51. Šoltés R., Hrivnák R. & Dítě D. (2004): *Helodium blandowii* na Slovensku, chorológia, ekológia acenológia. – *Bulletin Slovenskej Botanickéj Spoločnosti* 10: 101–105. Šoltés R. (2000): Glacialný reliktný mach *Helodium blandowii* na Slovensku. – *Ochrana Prírody* 18: 41–49.

str. 165 – *Pseudocalliergon lycopodioides* – nižšie uvádzam ďalšie literárne údaje, chýbajúce v texte, k rozšíreniu *Pseudocalliergon lycopodioides* na Borskej nížine.

Borská nížina: Pustý mlyn pri Jablonici, slatinné lúky (Klika 1958: 17; Šomšáková 1988: 37); Cerová-Lieskové, slatinné lúky (Šomšáková 1988: 37); slatinné lúky Sturzik pri Horných Valoch, v *Caricetum diandrae collinum* Šmarda 1951, v miestach so stálou vodou spolu s *Drepanocladus vernicosus*, *Calliergon giganteum* (Šmarda 1951: 51, 52); Lakšárska Nová Ves, pri Horných Valoch v porastoch *Carex caespitosa* (Šmarda 1952: 121); Horné Valy (Tomky, Červený rybník) (Klika 1958: 17; Šmarda 1960: 348; Šomšáková 1988: 37).

Otázky

Mach *Fontinalis hypnoides* sa výrazne líši svojím areálom, ekológiou, typom stanovišť aj rozšírením na Slovensku od ostatných vybraných druhov. Prečo autor zaradil tento druh medzi glaciálne relikty?

V zoznamoch položiek druhov z iných herbárov ako Múzeum TANAPu mi chýbajú položky z herbára katedry botaniky PriF UK (SLO), ktorý je vďaka dlhoročnej práci doc. Peciara obsiahly a obsahuje položky mnohých známych bryológov a botanikov (Pilous, Podpěra, Greschik a i.). Nevykonal autor revíziu z časových alebo iných dôvodov?

Zhodnotenie publikačnej a pedagogickej činnosti

RNDr. Rudolf Šoltés je uznávaným európskym bryológom, najmä štúdiami z oblasti vysokohorskej ekológie, fytoecológie a bryológie, aktívne sa zapájajúci do ochrany machorastov v rámci Európy i Slovenska, ako aj ich propagácii širokej verejnosti. O jeho vedeckých kvalitách svedčí súbor

vedeckých publikácií s citačnými ohlasmi a účasť na riešení viacerých projektov.

Od nástupu na Ústav vysokohorskej biológie Žilinskej univerzity v r. 2008 sa aktívne podieľa na jeho pedagogickej činnosti v rámci študijného odboru „Ochrana a využívanie krajiny“, vedie prednášky, laboratórne i terénne cvičenia, bakalárske i diplomové práce. Je garantom predmetov Ekotoxikológia, Ochrana prírody a krajiny, Biológia vysokých pohorí a Terénna prax strážcu.

Záver

Odporúčam Vedeckej rade Fakulty ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene prijať predloženú habilitačnú prácu k obhajobe a po úspešnom priebehu habilitačného konania, po splnení kritérií pre udelenie vedecko-pedagogického titulu „docent“ v študijnom odbore „Všeobecná ekológia a ekológia jedinca a populácií“ odporúčam menovanie RNDr. Rudolfa Šoltésa, CSc. za docenta.

Bratislava, 6. 5. 2014

doc. Mgr. Katarína Mišíková, PhD.